

YENİDOĞAN HEMŞİRELİĞİNDE ETİK

Fahri AŞKAN¹

Şenay ÇETİNKAYA²

Rıdvan AKDOĞAN³

GİRİŞ

Perinatal tıptaki gelişmeler yenidoğanların sağkalımını önemli ölçüde iyileştirmiştir. Bununla birlikte yenidoğan bebeklerin önemli bir kısmı halen, aşırı prematüre, konjenital malformasyon ya da doğumla ilgili sağlık sorunlarından dolayı ölümcül veya akut olarak yaşamı tehdit eden sağlık sorunları ile karşılaşabilmektedir. Bazı bebeklerin kapsamlı tıbbi tedaviye rağmen öldüğü aktarılrken, büyük bir kısmının ise tıbbi karar vermenin bir sonucunda yaşamlarına son verildiği ifade edilmektedir (1). Yaşamlarının sonundaki kritik hastalara bakan sağlık profesyonelleri için karar vermede önemli zorluklar ortaya çıkmaktadır. Karar verebilmek için; etik temelli bir iklime, meslekler arası iş birliğine ve karşılıklı saygıya, etik farkındalık kültürüne, hastaların ve ailelerinin değerleri tarafından yönlendirilen sağlık profesyonellerinin liderliğine gereksinim duyulmaktadır. Böyle bir iklimin oluşturulması yenidoğan yoğun bakım ünitelerinin

¹ Öğr. Gör., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, fahri_askan@hotmail.com

² Doç. Dr., Çukurova Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, senayg_202@hotmail.com

³ Arş. Gör., Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği AD, ridvanakdogan@yyu.edu.tr

KAYNAKLAR

1. Schouten ES, Beyer MF, Flemmer AW, ve ark. Conversations About End-of-Life Decisions in Neonatology: Do Doctors and Parents Implement Shared Decision-Making? *Front. Pediatr.* 2022; 10: 897014.
2. Spijkers AS, Akkermans A, Smets EMA, ve ark. How doctors manage conflicts with families of critically ill patients during conversations about end-of-life decisions in neonatal, pediatric, and adult intensive care. *Intensive Care Med.* 2022;48(7):910-922;
3. Silverman H, Wilson T, Tisherman S, ve ark. Ethical decision-making climate, moral distress, and intention to leave among ICU professionals in a tertiary academic hospital center. *BMC Med Ethics.* 2022;19;23(1):45
4. Türk Dil Kurumu (11/11/2022 tarihinde <https://sozluk.gov.tr/> adresinden ulaşılmıştır).
5. Çavuşoğlu H. *Çocuk Sağlığı Hemşireliği*. (12. Baskı). Ankara: Sistem Ofis Basımevi; 2015. 25-31.
6. Ay A. F. Mesleki Temel Kavramlar. Akça Ay F. (Ed.). *Temel Hemşirelik Kavramlar, İlkeler, Uygulamalar*. (2. Baskı). İstanbul: İstanbul Medikal Yayıncılık; 2008. s. 51-55.
7. Özdoğan, T. Yenidoğan yoğun bakım ünitesinde izlenen bebekler ve etik değerler. In: Özek E, Selva Bilge S (ed.) *Yenidoğan Yoğun Bakım Hemşireliği*. (1. Baskı). İstanbul: Güneş Tıp Kitapevleri; 2018. s.139-143
8. Kırşan M, Yıldırım D, Ceylan B, ark. Yoğun bakım ünitelerinde etik sorunlar: sistematik derleme. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*, 2018;26(2):57-65.
9. Soğukpınar N, Baykal A.Z. Fetüs ve yenidoğan etiği. In: Ekti Genç R. Özkan H. (ed.) *Ebeler İçin Yenidoğan Sağlığı ve Hastalıkları*. Elâzığ: Anadolu Nobel Tıp Kitabevleri. 2021. s. 413-420.
10. Bilgen SB, Yıldız S. Yenidoğanda etik sorunlar ve hemşirelik. *Türkiye Klinikleri Journal Of Medical Ethics*. 2014;22(2):75-80.
11. Yiğit, R. Fetus - yenidoğan hakları ve hemşirelik. *C. Ü. Hemşirelik Yüksek Okulu Dergisi*. 2002;6(2):50-56.
12. Yıldız, S. Yenidoğan hemşireliğinde etik. Dağoğlu T, Görak G. *Temel Neonatoloji ve Hemşirelik İlkeleri*, (2. Baskı). İstanbul: Nobel Tıp Kitabevleri. 2008. s. 31-41
13. Türk Neonatoloji Derneği Bülteni. (2021). Türkiye'deki Yenidoğan Merkezlerinde Mortalite., (11/11/2022 tarihinde <http://www.neonatology.org.tr/wp-content/uploads/2022/02/Neonatoloji-sayi-33-Baski.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
14. Kadivar M, Mosayebi Z, Asghari, F, ve ark. Ethical challenges in the neonatal intensive care units: perceptions of physicians and nurses; an Iranian experience. *J Med Ethics Hist Med*. 2015;8:1;2-9.
15. Stone J, Ferrara L, Kamrath J, ve ark. Contemporary outcomes with the latest 1000 cases of multifetal pregnancy reduction (MPR). *Am J Obstet Gynecol*. 2008;199(4), 406.e1-4.

16. Hadımlı A. Sevil Ü. Çoğul Gebelik Redüksiyonu ve Hemşirenin Rolü, *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2010; 13:3.
17. Strange H. Non-medical sex selection: ethical issues. *British Medical Bulletin*. 2010;94(1): 7-20.
18. Sharman BR, Gupta N, Relhan N. Misuse of prenatal diagnostic technology for sex-selected abortions and its consequences in India. *Public Health*. 2007;121(11): 854-860.
19. Ersoy N, Özcan M. *Yenidoğan Etiği*. (1. Baskı). İstanbul: İstanbul Tıp Kitapevi. 2012.
20. Üstün Ç. *Farklı pencerelerinden ötanaziye yorumlamak*. Üstün Ç, (Ed.). *Ötanazi. İzmir: Ege Üniversitesi Basımevi; 2013. s. 16*.
21. Tıbbi Deontoloji Nizamnamesi, T.C. Resmî Gazete (10436, 19 Şubat 1960).
22. Özcan ŞM. *Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitelerinde Yaşam Sonu Kararlarına İlişkin Hekim ve Hemşirelerin Tutumları*. Doktora Tezi, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli, 2009.
23. Verhagen E, Sauer P. The Groningen protocol-euthanasia in severely ill newborns. *New England Journal of Medicine* 2005; 352: 959-62.
24. Verhagen, A. A. The Groningen Protocol for newborn euthanasia; which way did the slippery slope tilt? *J Med Ethics*. 2013;39(5):293-295.
25. Eduard Verhagen, A.A. Neonatal euthanasia: lessons from the Groningen Protocol. *Semin Fetal Neonatal Med*. 2014;19(5):296-9.
26. Larcher V, Craig F, Bhogal K, et al. Royal College of Paediatrics and Child Health. Making decisions to limit treatment in life-limiting and life-threatening conditions in children: a framework for practice. *Arch Dis Child*. 2015;100(2): s3-23. doi: 10.1136/archdischild-2014-306666.
27. Management of the woman with threatened birth of an infant of extremely low gestational age. Fetus and Newborn Committee, Canadian Paediatric Society, Maternal-Fetal Medicine Committee, Society of Obstetricians and Gynaecologists of Canada. *CMAJ*. 1994, 1;151(5):547-53.
28. Kutbay G. Alan S. Yenidoğan Ünitelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Etik Durumlar, *Lokman Hekim Dergisi*. 2020;10(1):37-46.
29. Hasta Hakları Yönetmeliği, T.C. Resmî Gazete (23420, 1 Ağustos 1998).
30. Biyoloji Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi: İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi'nin Onaylanması Hakkında Karar. T.C. Resmî Gazete (2004/7024, 3 Aralık 2003).
31. Taşdelen Baş M. Yenidoğan hemşireliğinde etik. Yıldırım Keskin A. Molu B. (ed.) *Hemşirelikte Etik Yaklaşımlar*. Ankara: Akademisyen Kitabevi. 2020. s. 93-104
32. Tazegün, A. Çelebioğlu, A. Çocuk Hemşirelerinin Etik Duyarlılık Düzeyleri ve Etkileyen Faktörler. *İzmir Dr. Behçet Uz Çocuk Hastanesi Dergisi*. 2016;6(2):97-102.
33. Çavuşoğlu, H. Pediatri hemşireliğinde karşılaşılan etik sorunlar ve yaklaşımlar. *Türkiye Klinikleri*. 2017;3(1):47-52.

34. Bahar Z, Beşer A, Mızrak B, ve ark. Hemşirelerin karşılaştıkları etik ikilemlerin incelenmesi. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2011; 14:52-60.
35. Öztürk H, Hintistan S, Kasım S, ve ark. Yoğun bakım ünitelerinde hekim ve hemşirelerin etik duyarlılığı. *Yoğun Bakım Hemşireliği Dergisi*. 2009; 13(2):77-84.
36. Üzen Cura Ş, Özşaban A, Yılmaz Coşkun E, ve ark. Spirituality, Spiritual Care Perceptions and Moral Sensitivity of Senior Nursing Students: A Multicenter and Cross-Sectional Study. *Genel Tıp Dergisi*. 2022; 32(4): 390-396.
37. Utlı N. Hastane ortamında Hemşirelerin etik yaklaşımı ve etik ikilemler. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi*. 2016; 29:17-35.